

Которски кнежеви у доба самосталности

(1391—1420)

Котор је био самосталан скоро 30 година, 1391—1420. Општину је сачињавао град с ближом и даљом околином: Котор, Доброта, Пераст, насеља полуострва Врмца, Превлака, Луштица, Грбаљ (од краља Милутина), Бијела, Крушевице и Леденице (од цара Душана). Комунално уређење било је, углавном, као и раније, у доба дуговјековне градске аутономије. Законодавну власт имало је Велико вијеће, у које је улазио сваки властелин од навршених 18 година; а управну Мало вијеће са кнезом и судијама на челу.

У свом дјелу *Комунално уређење Котора* (САН, 1950), др Илија Синдик износи: да је Котор био »потпуно самосталан« и неколико година друге половине XII вијека (1180—5), од смрти византиског цара Манојла до доласка Немање, и да је за доба Немањића (1186—1370) његово »муниципијално уређење постигло врхунац и било развијено у извјесном погледу више него и у једном другом граду Далмације, укључивши и Дубровник«. Од јуна 1371-84 Котор потпада под власт угарско-хрватског краља, осим три-четири године млетачке владавине (1378-81); од 1385-91 под власт босанског краља Твртка I, који »није дирао у унутрашње уређење његово«.

Которски кнез звао се раније приор, доцније комес или ректор. Из времена прве которске самосталности (1180-5) познат је комес Трифун, свакако Которанин. Године 1186 власт у Котору преузео је у име Немање сетник Ђурађ, али »положај кнеза није укинут«, као ни током шест вјекова доцније. »Српски владоци — каже Синдик — имали су неког удјела у избору кнеза. . . Не може се утврдити да ли је краљ бирао кнеза или га је само потврђивао. У XII стољећу за кнеза се каже да је »de mandato domini regis«. У доба самосталности Котор је бирао кнеза за један мјесец, као Дубровачка Република. Исти кнез могао је бити поново биран по истеку три године, као и судија. Само два пута (према сачуваним списима) бирао је извањца, Задранина, за једну годину, с правом избора за још једну годину. За млетачке владавине (1420—1797) которски кнез, односно провидур (од 1481), постављан је за двије године, искључиво Млечанин.

Велико вијеће бирало је раније 12 чланова Малог вијећа, на челу којег је стојао кнез. Године 1372 сведено је Мало вијеће на 6 чланова. Тада је уведено и Вијеће умољених од 15 чланова, које је преузело неке функције Великог вијећа. Чланови Малог вијећа и три судије бирани су за једну годину. »Мало вијеће са судијама и кнезом сачињавало је извршну општинску управу... владу (regimen)« — каже Синдик. Кнез се заклињао да ће управљати по обичајима (озакоњеним Статутом), а у име владара чију је власт Котор признавао, што је отпао у доба самосталности. Кнежева власт била је ограничена. Постојао је и вицекомес. Први пут се помиње 1167. У которским споменицима помиње се једино 1327, вицекомес Гојислав (I, 89). Синдик сматра да је назив »вицекомес« рано замијењен називом »викар« (comes aut vicarius eius). У которским споменицима нијесмо наишли на викара у смислу вицекомеса. У најстаријим сачуваним списима (1326-37) помиње се често викар суда, у смислу званичног огласивача (per vicarium in platea nunciata... I, 153).

Из првих доступних триста година, 1124—1420, познат је мали број которских кнежева. Ђелчић набраја 29 (Memorie...), од којих 20 до 1391, али са доста непоузданости, а из доба которске самосталности само 9, који су заиста били кнежеви. Синдик зна за 13 которских приора и кнежева до 1391; а из доба самосталности набраја 11 кнежева, односно ректора, већину по Статуту, четворицу по судско-нотарској књизи (II). То су: Павле Георгијев, Василије Абрахе, Павле Бућа (два пута), Базе Налов Сергије, Марин Драго, Марин Мекса, Георгије Цедулин из Задра, Марин Паков, Марин Бизанти, Драгоје Марков Драго и Никола Главати. О овим личностима мало се што зна; помињало се само неколико имена, као: Павле Бућа, Марин Бућа, Марин Паков, Драго(је) Драго, али се није знало ни ко су, ни чији су. Ко је, на примјер, Драго Драго, кад су у исто вријеме живјела два Марка Драга, и два Драга Маркова Драга, и трећи Драго Лукин Драго, не узимајући у обзир њихове синове и синовце који су носили имена својих дједова и стричева?

У судско-нотарским списима которским пронашли смо 21 кнеза из доба самосталности, од којих 19 Которана, бираних за по један мјесец управљања (њих 6 по други пут) и 2 Задранина, изабраних за по једну годину. За тридесет година то је мали број. Али, из тога 30-годишњег периода сачувани су списи само за осам година, 1395—1400 и 1419-20. Ни за тих осам година нијесу нам сви кнежеви познати, — свега за једну трећину мјесеци. Скоро у сваком мјесецу помиње се кнез на челу управе, али се не помиње његово име. Ређали су се овако: 1) Михаило Трифунов Бућа, децембра 1395 и децембра 1399; 2) Лука Драго, јануара 1396; 3) Дамјан Болица, фебруара 1396; 4) Гимо Гиманои, марта 1396; 5) Марин Налов Сергије-Грубоња, априла, 1396; 6) Павле Георгијев Задранин, марта 1398 до марта 1399; 7) Павле Бућов Бућа, априла 1399 и јула 1420; 8) Василије Налов Сергије-

Грубоња, маја 1399 и јуна 1411; 9) Базилије Абрахе, јула 1399; 10) Влахо Голија, августа 1399; 11) Матеј Палмов Базили, октобра 1399 и октобра 1419; 12) Марин Лукин Драго, новембра 1399; 13) Марин Михаилов Мекса, јануара 1400; 14) Иван Маринов Бисте-Премуте, фебруара 1400; 15) Марко Драго, марта 1400; 16) Марин Паков Пасквали, априла 1400 и (?) 1419; 17) Михаило Николин Пелегрин, новембра 1400 и јуна 1419; 18) Георгије Цедулин из Задра, априла 1415 до априла 1417; 19) Марин Базилијев Бизанти, марта 1420; 20) Драго Марка-млађег Драго, априла 1420; 21) Никола Петров Главати, маја 1420.

Последњи кнез самосталног Котора био је (јула 1420) Павле Бућов Бућа, праунук Трифуна Буће, познатог дипломате краља Милутина и Дечанског. Последњи домаћи кнез Котора, али већ зависног, био је септембра 1420 Никола Маринов Бућа, унук Михаила Буће, брата протовестијара Николе.

На основу архивских података досад непознатих, овдје ћемо освијетлити личности појединих которских кнежева доба самосталности, како би се допринијело познавању једног важног али необрађеног поглавља историје средњовјековног Котора, које није само локалног значаја. Претходно износимо неке опште податке који се не могу везати за поједине кнежеве, а освјетљавају рад Управе («влaде»), њен однос према законодавном тијелу и односе са сусједством.

И. Управа

Кнез, судије и Мало вијеће доносили су одлуке позивајући се на овлаштења Великог вијећа унесена у Књигу рефорама (*Nos Rector, iudices et Consilium civitatis Cathari ex auctoritate nobis concessa a Maiori et generali consilio civitatis predictae, ut de predicta auctoritate plene constat in libro Reformationum dicte Communitatis Cathari*). То је наглашено скоро у свим њиховим одлукама. Тако почиње одлука од 23 новембра 1395, којом се кнез, судије и Мало вијеће обавезују у име Општине да ће до краја фебруара исплатити Николи Јунија Маринова Болици 200 перпера за неке услуге; као и одлука од 18 октобра 1396 да се од Луке Драга прими у продају 477 модија соли »велике мјере которске«, по 60 дуката 100 модија, рачунајући дукат по 30 гроша которских (II, 258, 369).

У одлуци од 20 августа 1396, кнез, судије и Мало вијеће позивају се на овлаштење Великог вијећа, али не и на Књигу рефорама. Обавезују се у име Општине: да ће Маргу Трифунову Пасквали исплатити 82 перпера и 6 гроша, за које му залажу складиште мајстора Мира Орсатова с горње стране Трга св. Трипуна. Тако стоји и у одлуци од 17 марта 1398: да се Ивану Петра Николина Бући, за услуге које учинио Општини, прода за 40 перпера дионица земље у Грбљу у ждријебу Базилија Салве, звана Доња Њива. Таква је одлука од 18 марта исте године, којом се

општинска царина залаже Матолу Ника Бизанти. Сличне су и две одлуке од јануара 1420. Једном се Драгу Лукину Драгу продају четири квадрањола земље коју су држали посадници Јаке удове Марина Налова (Сергија) и Стефана Загури (II, 345, 519, 520; III, 352, 356).

У неким одлукама Малог вијећа не помињу се кнез и судије, али се њихово учешће подразумејева. Јануара 1395 изабрана су у Малом вијећу два властелина, Марко Драго и Иван Петра Николина Бућа, да у здравственом интересу становништва воде рачуна о месу које се уноси у град за исхрану, као и о резивању и убирању трошарине (*de gabella becharie*. . . II, 268).

Кнез и судије истичу се и на челу Великог вијећа. Кад је Радич Црнојевић опсиједао Котор, кнез, судије и Велико вијеће обратили су се, 21 новембра 1395, Пјетру Инђенерију, конзулу млетачких трговаца у Котору, да са својим млетачким друговима изађе пред Радича и јави му: како је Котор одредио изасланике у Млетке, Ивана Трифунова Бућу и Марка (Марга) Трифунова Пасквали, да понуде (тобоже) Млетачкој Републици град са тврђавом и цијелом околином, и да се Радич окани опсаде града (II, 265).*

У списима овог периода нигдје се не помиње Вијеће умољених, него само Тајно вијеће, које се јавља доцније, уочи млетачке владавине. Али, Велико вијеће је обичавало да прошири Мало вијеће са »додатком« од неколико племића, својих чланова, свакако искуснијих и угледнијих, ради доношења појединих важнијих и одговорнијих одлука.

Сакупљено по обичају на глас звона, Велико вијеће је засједало 18 јануара 1395, уз учешће 30 чланова. Апсолутном већином гласова, тајним гласањем куглицама, са једним гласом против, одлучено је: да Управа града са Малим вијећем (*quod Regimen dicte civitatis cum Consilio minori*) и са додатком од пет племића пронађе новчана средства за набавку воска и . . . (?) цркве св. Трипуна. — Велико вијеће је засједало 29 јануара 1396, за кнеза Луке Драга, са 32 присутна члана. Са 10 гласова против, одлучено је да се до краја фебруара исплати новац Рајмонду за набавку жита. Једногласно је изабрано пет племића који ће се са Малим вијећем старати о извршавању свих обавеза у овом погледу (II, 268).

Са тако проширеним Малим вијећем кнез и судије донијели су многе одлуке. Марта 1396, кнез, судије и Мало вијеће засједали су са »додатком Управи и Малом вијећу« (*cum adicione data predictis Regimini et Consilio*) од стране Великог вијећа, позивајући се на Књигу Реформама. Засједало се и 16 марта 1397 са шест племића додатих Управи и Малом вијећу од стране Великог вијећа. Ти шесторица били су из реда најугледнијих пле-

* Докуменат је у цјелини објавио Сл. Мијушковић у чланку **Неколико података о Радичу Црнојевићу**, Историски записи за 1952.

мића: Гимо Гиманои, Дамјан Болица, Влахо Голија, Базилије Абрахе, Марко Драго и Иван пок. Петра господина Николе Буће. Позивајући се на одредбе у Књизи рефорама, одлучили су: да се Трифуну Анђелову Сцити прода једна општинска кућа у Котору, између некадашње куће Луке Буће и куће Михаила Буће. Кнез, судије и Мало вијеће засједали су и 16 априла 1397 са шест племића који су »додати поменутој Управи и Вијећу« одлуком и нахођењем Великог вијећа од 9 фебруара, коју је нотар објавио грађанству на Тргу св. Трипуна (*in pleno aengo humanimter congregati*). Позивајући се на Књигу рефорама одлучено је: да се Јакову Трифунову Пасквали продају два карата земље у Грбљу у ждријебу Доната Бугона, заједно са вртом, кућом и »кошаром« (II, 294, 419, 436).

Са проширеним Малим вијећем од шест племића, кнез, судије и Мало вијеће рјешавали су и маја 1397 нека питања односа с војводом Сандаљем, који се налазио у »Которском Пољу« (код Превлаке). За седам печа чохе предатих Сандаљу, одлучено је да Општина плати млетачком трговцу Марку Нигру 312 златних дуката, које Нигро има наплатити на складишту соли у кући Марка Драга на Тргу св. Трипуна, а уколико тамо не би било довољно новца од продате соли за потпуну подмиру, онда се има намирити на складишту соли у кући Ивана Бисте (II, 438). Павле Задранин назива се и кнезом и ректором у одлуци од 21 јуна 1398. Позивајући се на Књигу Рефорама, кнез, судије и Мало вијеће, са »додатком Управи и Вијећу«, опуномоћили су Јакова де Угодонико из Болоње, которског нотара, да у Дубровнику наплати од Марина Гундулића 2.500 перпера которских (II, 543).*)

Мало вијеће, на челу са кнезом и судијама, засједало је понекад као и Велико вијеће на Тргу св. Трипуна или под Тремом св. Јакоба. Велико вијеће засједало је у дворани Општине или под Тремом цркве св. Трипуна. Ту се не помињу кнез и судије. Има случајева гдје се не помиње ни Велико вијеће, него само Општина, што значи да су заједно засједала оба вијећа, на челу са кнезом и судијама, уз учешће грађана. Једно такво засједање одржано је 4 августа 1397 (*Nos Communitas Catharensis*), кад је одлучено: да се Доброславу Матаругићу, дрводјелцу, уступи једна дионица земље у Грбљу. Друго такво засједање одржано је 3 августа 1419, кад је дата обавеза да ће Општина платити Марину Грубову (Пими) 100 перпера (II, 452; III, 264).

У списима овог периода, као што смо видјели, често је употребљена ријеч у п р а в а, односно в л а д а (*regimen*). Пада у очи, да се ту подразумијевају само кнез и судије, а не и Мало вијеће, које је са кнезом и судијама на челу претстављало управну власт (*Regimen diete civitatis cum Consilio minori*). »Општинска врховна власт у Котору назива се редовно »регимен« —

*) Овакве и сличне одлуке су: II, 265, 316, 322, 396, 433, 491, 611, 614, 649, 650-1, 654, 657-8; III, 232, 252, 264, 356.

каже Синдик. Није јасно да ли се тај закључак, изведен на основу Которског статута, односи и на Мало вијеће, као што излази из ранијих његових закључака. У которским судско-нотарским списима назив регимен употребљава се само за кнеза и судије. То ћемо видјети и из неких других докумената у доцнијем излагању. Овдје наводимо још два речитија примјера.

Званични настојници пољопривредних добара Општине, по одобрењу »Владе и Малога вијећа« (Massarii Communitatis Cathari de concessu Reginis et Minoris consillii), да ли су у закуп, марта 1397, неко општинско земљиште на Крепису. — Јануара 1398, кнез и судије, са седам племића додатих »овој Влади«, обавезали су се: да ће Комора соли исплатити Пјетру Инђенерију из Млетака, которском трговцу, 208 златних дуката од дијела соли војводе Сандаља, која се налази у четири складишта у Котору (II, 428, 506). Напомињемо, узгредно, да се у једном документу млетачког сената од 17 новембра 1418 помиње »регимен« Котора (Listine, VII, 266).

II. КНЕЖЕВИ

1. — **Михаило Трифунов Бућа**. Био је два пута кнез; први пут децембра 1395. То се види из документа од 8 децембра, једног од малог броја сачуваних из те године. Ради доношења неке одлуке, Мало вијеће је засједало у проширеном саставу. На челу су кнез и два судије. Помињу се пет чланова Малог вијећа: Јаков Трифунов (Пасквали), Мароје Лукин Сисоје, Иван Петра Николина Бућа, Иван Бисте и Никола Главати, и четири племића додани од Великог вијећа: Влахо Голија, Гимо Гиманои, Марин Налов Сергије и Грубојица Пима. Присутни су били и главни војни заповједници (cum duobus capitaneis generalibus), Лука Драго и Никола Болица. Значи, радило се о војним стварима. Тада је Радич Црнојевић опсиједао град. За кнеза Михајла Буће, Радич се, 14 децембра 1395, обавезао на поштовање утаглаченог мира (II, 266, 267).

Други пут био је кнез децембра 1399. То се види из бројних докумената из тога мјесеца. Тамо се на више мјеста наводи да је син пок. Трифуна (ser Michael quondam Triphonis de Buchia, rector civitatis Cathari). Послије тога био је судија за 1400-1 (II, 146-86, 218).

Михаило Трифунов Бућа помиње се више пута током 1396 године. У јануару је придодат Малом вијећу одлуком кнеза Луке Драга, заједно с Павлом Бућом, ради доношења неке одлуке. У марту је продао два стара соли, смјештене у приземљу куће Мира Орсадова; у јулу се помиње као пуномоћник доминиканског манастира св. Николе на ријеци (задужбине Николе Буће), заједно са Иваном Петра Николина Бућом и Дамјаном Болицом. Они су са приором манастира, фра Алексијем, унајмили ковачу Дапку Кодановићу манастирску кућу код цркве св. Марије на

ријечи. Са Иваном Петра Николина Бућом, Михаило је тада био старатељ имовине наследника покојног Марина Михаилова Буће, свога стрица. Током 1397-8 помиње се његов виноград у Столиву (II, 271, 393, 330, 334-6, 618).

Наведени подаци и све околности свједоче: да је Михаило Бућа син Трифуна Михаилова, протовестијара цара Уроша, унук Душанова дипломате Михаила Петрова Буће, брата протовестијара Николе, јер Трифун Петра Николина Бућа био је тада жив.

Михаилов најстарији син, Трифун, помиње се често за очеву живота. Био је ожењен кћером Марина Налова Сергија. Почетком 1398, Иван Петра Николина Бућа, тада судија, двапут је опуномоћио Трифуна Михаила пок. сер Трифуна Бућу да од Дубровачке општине наплати 4000 перпера, које има да прими његова жена, Николета, кћи сер Марина Барабе (?) из Дубровника (II, 314-43, 316, 325, 618, 522, 540-2).

Михаило Трифунов Бућа није доживио 1419 годину. Тада се помиње његова удова, Томуша, која са својим синовима Иваном и Марторицом даје властелину Гаврилу Бакану из Бара 25 квадрањола винограда и земље, као мираз жене му Анукле, кћери пок Михаила и Томуше. Маја 1420, удова пок. Михаила Буће, Томуша, кћи сер Лауренција Мартолова Ђорђића из Дубровника, и њени синови опуномоћили су Лауренција »сина пок. Михаила и Томуше, брата Ивана, Матка и Марторице«, по питању Томушина наследства од добара пок. сер Креса Раинерова Варикаше из Задра, односно мираза његове жене Маруше, кћери Марка Менчећића из Дубровника, а мајке Томушине (из првог брака), која је умрла у Задру 1387. Томушини синови подијелили су своју очевину 1421. Послије тога, Томуша је продала сину Ивану за 80 перпера свој посјед у Кавчу, који је обрађивао посадник Дражең (II, 313, 397, 455, 467; III, 321, 354).

Из наведених докумената, као из многих других у којима се помињу синови и кћер Михаила Трифунова Буће, види се: да се кнез Михаило женио два пута, и да је из првог брака имао Трифуна, а из другог брака, с Дубровчанком Томушом, четири сина и кћер.

2. — Лука Драго. Био је кнез јануара 1396 (Luchas Dragonis, rector Communitatis Cathri). Са Влахом Голијом, војним заповједником, рјешавао је 9 јануара неку свађу између мајстора Петра, дрводјелца, и магистра Ивана, балисте, которских становника. Средином јануара иступа са судијама на челу Малог вијећ, проширеног са тројицом чланова Великог вијећа. У другој половини јануара помиње се више пута на челу Управе (II, 271, 277-83).

Посљедњег дана своје управе, кнез Лука Драго, судије и Мало вијеће, са додатком Управи од пет племића, одредили су Луку Драга (јер му је тог дана истицао рок кнежевске службе), Николу Болицу и Ивана Петра Николина Бућу да уреде нека питања с Радичем Црнојевићем (II, 269).

Лука Драго потиче из једне од првих породица которских. Познат је као изасланик ка Твртку I, заједно с Марином Бућом и Николом Болицом. Которски извори говоре да је покривао све најистакнутије положаје у родном граду. Био је више пута члан Малог вијећа, главни капетан 1395, судија 1398-9, истодобно прокуратор манастира св. Кларе и братовштине св. Крижа. Помиње се приликом пада Котора под власт Млетака, јула 1420 (II, 365, 389, 441, 479, 594, 430).

Као сва властела онога доба бавио се трговином. Имао је своје куће у Котору, посједе у околини, дионице у Грбљу, винограде на Пучу. Помиње се његов слуга Радич и дадиља Милослава. Имао је своје бродове и узимао стрене у најам. Марта 1399 уговорио је с капетаном Пином из Месине да му овај превезе пун брод соли до Валоне за 70 дуката; јуна са Петром Ивановим из Албаније, власником наве, и Бартолом Варикашом из Задра, капетаном исте наве, да му за 90 дуката превезу со до Валоне. Пошто ови нијесу испунили обавезу, Лука је повео судску парницу. Бродовласник и капетан морали су испунити уговор или платити уговорену казну од 40 дуката (II, 526, 421, 601, 632, 671, 109, 675).

Лука Драго је више пута финансирао Которску општину. Крајем марта 1418 позајмио јој је новац да плати трибут Балши III. Почетком фебруара 1421 позајмио јој је 93 дуката, а нешто доцније 405 перпера за прво и друго изасланство у Млетке. За те услуге Велико вијеће му је додијелило грбаљске дионице земље Трифуна Гога. Општина му је остала дужна 160 перпера, и његов син Драго водио је спор у име његово 1432 године. Општину су заступали адвокати: Трифун Јаковов Пасквали, Бућо Павлов Бућа и Марин Иванов Бућа — Протовестијар (IV, 610).

Лука је доживио дубоку старост. За његова живота истичу се у јавном животу његови синови, који су одржавали везе с браћом Ђурашевићима-Црнојевићима и Балшићима. Марин је био кнез; Иван которски изасланик к Дубровчанима 1412, у вези освајања Улциња, Бара и Будве од стране Балше; Драго је био јамац за зетског војводу Алтомана (II, 603-7; III, 278, 282; IV, 352, 534; V, 183, VI, 170, 574).

3. — Дамјан Болица. Кнез је фебруара 1396. Пред њим (сogam domino Dalmiano de Boliza, rectore) Матеј Палмов Базили оптужио је Микца Дапчикова из Кртола, да му је, последије учињеног мира с Радичем Црнојевићем, насилно одвео са посједа једног коња, вриједности 10 перпера. Кнезу и писару — абривијатору Которске општине, Симону Михаилову из Херцеговог, јавио је званични огласивач Шишкоје (Sciscoe, nuncius et vicarius iuratus Communitatis Cathari) да су Бору Мрчану из Црниплата, у вријеме Радичева упада с војском, плијењена два вола, вриједности 20 перпера. У исто вријеме била је заплијењена и крава Богића из Кавча, посадника Николе Болице, ври-

једности 10 перпера. У име Управе и Вијећа, кнез је расправљао о наслеђу имовине Јунија Пасере (II, 279, 280, 271).

Дамјан је видно учествовао у привредном и политичком животу. Из преписа једног документа од 20 септембра 1373 види се да је тада био судија Дамјан Болица, аудитор Никола Загури. У љето 1396 био је аудитор, 1397-8 судија; тих година прокуратор манастира св. Николе и манастира св. Кларе. Тада се помињу његови виногради у Кавчу и Столиву (II, 322, 309, 325, 438; 330, 365, 389, 441; 361, 390, 618).

Често се помиње као прокуратор манастира мале браће, заједно с Влахом Голијем и Николом Болицом. Са гвардијаном Петром Гиздом, они су 9 фебруара одобрили Марку Нигру, млетачком трговцу настањеном у Котору, да може извршити оправку капеле св. Катарине при манастиру св. Фрања (чији су темељи с криптом откопани прије 2 године). Нигро је желио да у капели направи себи гробницу, и да у њу пренесе кости своје мајке, сахрањене у истој капели. Мјесец дана доцније, прокуратори су, заједно са бискупом фра Бартоломејом, доктором теологије, а по одобрењу гвардијана Гизде, унајмили манастирску кућу на Шуррању, која је некад припадала Георгију Црнели, трговцу сребром и златом из Новог Брда, Трепче, Рудника и Брскова (II, 318, 370, 400, 416, 418).

Дамјан је умро средином јула 1398. Између осталог, завјештао је: жени Нуци велику кућу у којој станује, при ријеци до манастира св. Кларе, која се има продати после њене смрти; манастиру св. Кларе 100 перпера; цркви св. Трипуна 50, а цркви св. Марије Магдалене 20 перпера за писање два мисала; жени Нуци 200, а синовцу Пирку, ванбрачном сину пок. Николе Болице, 100 перпера. Извршиоци његове опорукe примили су 1420 године од Николе Главати 100 перпера од продате земље после смрти Дамјанове удове (II, 561; III, 443).

Дамјан Болица је познат као изасланик ка Јудевиту Анжујском, за вријеме његова боравка у Загребу 1382, да тражи потврду старих привилегија датих Котору од стране српских владара. Потиче из једне од три најугледније породице которске, и једне од најстаријих. Орбини помиње Петра Болицу као заповједника Которана средином XII вијека.

4. — Гимо Гиманои. Стајао је на челу независног Котора марта 1396 (*Regimen ser Gimois Gimanoi, rectoris*). Пред њиме се 3 марта парнично Иван Бућа, чија је претставка на венецијанском дијалекту (II, 293, 284).

Септембра 1397 предао је један свој посјед братовштини св. Крижа. Његова жена, Добре, дала је исте године своју мизану земљу у Кавчу ванбрачном сину Матеја Јунијева Смалоте. Помињу се Гимови виногради на Пучу, посједи у Кавчу и Тивту. Помиње се као покојни марта 1398. Завјештао је Хоспиталу сиромаша св. Крижа земљиште код цркве св. Михаила. Имао је три сина: Јунија, Тодора и Гергија. Ђакон Јуекије био је опат

цркве св. Павла на Мулу, послѣје каноник катедрале. Георгије се истиче у јавном животу тридесетих година XV вијека (II, 779, 501; 417, 597).

Гимо је вјероватно син Гргура (Георгија) Гиманои, отуда његовом сину име Георгије; мање је вјероватно да је син Станислава или Груба Теодорова. Гргур Гиманои играо је видну улогу у јавном животу од тридесетих година XIV вијека. Године 1351 био је изасланик к цару Душану. У царској повељи којом се потврђују права Котора на села дарована од српских владара каже се: »Доидоше к нашему царству в Приштину властеле и грађане нашего вјернаго и љубимаго и славнаго града Котора, на име: Михо Буџик и Грубе Бистетик и Жун Башлевик и Гергур Гимановић, и Базе Биговић (Новаквић, Законски споменици, 31).

Породица Гиманои спада међу најстарије властеоске породице которске; као и породица Пима, романског је поријекла. По једној верзији, из породице Гиманои био је которски кнез Трифун из 1181 године. Јиречек и Решетар кажу да дубровачки Ђорђићи воде поријекло од овог кнеза Трифуна. » Стијепо Ђорђић или Ђурђевић, како га редовно називају стари преписивачи његових дјела, додавајући му уз то надимак „Гиман“, потиче — каже проф. Драгољуб Павловић — из познате дубровачке породице Ђорђићи, који су по традицији поријеклом из Рима, а који се у XIII вијеку помињу као потомци неког „comes Triphon de Cattaro“ (Глас САН CLXIV, 210). Из дубровачке породице Ђорђића била је жена Трифуна Петрова Буће, босанског протовестијара (III, 249). У овој породици уобичајено је име Георгије—Ђорђе. Њено романско поријекло дало је, можда, повода да се сматра „поријеклом из Рима“.

5. — Марин Налов Сергије-Грубоња. Био је кнез априла 1396, или можда 1395 (ser Marinus Nalis, rector). За његове управе помињу се у једном суђењу други тројица судија, који нијесу били редовни судије 1396, што унеколико поколебаваше сигурност у 1396 годину. Истина, у неким парницама редовни судије замјењивани су другим личностима. Кнез, судије и проширено Мало вијеће обавезали су се 4 априла 1396 у име Општине: да ће Матеју Палмову Базили платити 310 перпера, за које му залажу 12,50 фунти сребрних путира цркве св. Трипуна и другог сребра, што ће до септембра откупити приходом од дажбине на хљеб и вино. Кнез, судије и Мало вијеће донијели су одлуку 24 априла да се Антонелу Росо, трговачком помоћнику Петра Гнора из Млетачке, одузме и откупи сребрни појас који му је заложии Радич Црнојевић за 6 перпера и 2 гроша (II, 128, 197, 302).

Марин Налов био је судија 1396-7 и 1400-1. Тих година био је прокуратор братовштине св. Духа. Помиње се маја 1399, кад му је Трипо Гого заложии своје дјелове земље у Грбљу (II, 309, 391, 218, 266, 250, 627).

Умро је прије 1420. Јануара 1420 помињу се посадници његове удове, Јаке; а јула 1421 старатељи дјеце покојног Нала Маринова, Јаке, Драго Марка — старијег Драго и Драго Марка — млађег Драго. Ту се говори и о њиховим виноградима у Думидрани (II, 365, 618; III, 356, 498).

Марин Налов био је изасланик к Радичу Црнојевићу 1393, заједно с Николом (Јунијевим) Болицом и Јаковом Пасквали, који су му донијели на поклон чохе у вриједности 150 и платна у вриједности 52 дуката (Ђорић, Котор, 42).

6.— Павле Георгијев Задранин. Он је годишњи кнез, 1398-9, изгледа од марта до марта. Послије низа кнежева из своје средине, которска властела затражила је за кнеза човека са стране. Разлози су били свакако политички, — спољашњи ради стицања наклоности Млетачке Републике, потребне ради отпора према Балшићима и Сандаљу, који су настојали да овладају Котором, унутрашњи ради уздизања кнежевског ауторитета или усљед суревњивости которских породица. На сједници од 20 новембра 1397, кнез, судије и Мало вијеће, проширено са седам племића, одредили су сер Николу Јунија Маринова Болицу за народног изасланика у град Задар, да изабере једног задарског властелина који ће бити которски „ректор и кнез“ за једну годину. Дата су му упутства у погледу обавеза новог кнеза у вршењу дужности по законским прописима и обичајима града Котора. Докуменат су овјерили судија и аудитор, Иван Петра Николина Бућа и Влахо Голија (II, 491).

Задарски властелин и кавалијер Павле Георгијев помиње се као кнез 10 јуна 1398 (*sub regimin egrigii militis domini Pauli de Georgio de Jadra, honorabilis comiti civitatis Cathari*). Рјешавао је 13 јуна са судијама о неким дионицама земље у Грбљу. Више је докумената из јула. У једном су кнез, судије и Мало вијеће одлучили: да сер Марин Лукин Сисоје, за услуге учињене Општини, може подићи 1400 модија соли, по 60 дуката 100 модија, на рачун чега је Општина примила од Марина 1000 перпера, с обавезом да му Комора соли има испоручити со током године. За то су јамчили својим и општинским добрима скоро двадесет најугледнијих чланова Великог вијећа, под обавезом казне „6 за 5“ (тј. 20%). У другом документу Управа даје обавезу Јакову Трифунову Пасквали за подмиру 100 перпера. Септембра, кнез, судије и Мало вијеће уступају 1000 модија соли Марку Драгу. Средином октобра, Павле Георгијев, кнез и кавалијер (*reguis miles*), опуномоћио је фра Ивана из Сплита, малог брата Далмације, да уреди неке рачуне с Јеленом Гучетић (*de Goze*) из Дубровника, редовником св. Кларе, опатицом манастира св. Влаха у Дубровнику. Кнез, судије и Мало вијеће уговорили су септембра с Марином Лукиним (Сисојем) да ће му дати 750 модија соли по 60 дуката 100 модија, а 14 марта су се обавезали да ће му платити 94 дуката, залажући му дио соли војводе Павла (Радено-

вића) и војводе Сандаља, „чији се дио не смије дати краљу“ (босанском). У децембру су дали бачвару Илији у замјену општинску кућу код цркве св. Мартина. Двије сличне обавезе од марта односе се на Марка Драга (II, 1, 3, 23-43, 564-5, 576, 587, 651, 611, 614).

Има два документа с краја 1398, од 28 и 29 децембра (односно, од трећег и четвртог дана нове године 1399 по ондашњем рачунању). Други докуменат је уговор Павла Георгијева, судија и Малог вијећа са Андријом, Николицом и Алексом Радослава Паштровића, који су примили обавезу за себе и своју браћу, Остоју и Радича. Јануара 1399, кнез, судије и Мало вијеће продали су Марку Драгу двије дионице земље у Грбљу у ждријебу Паска Кокolja. Има неколико докумената из јануара у којима се помиње кнез Павле Задранин, и два-три документа из фебруара. У једном се ословљава на италијанском (*misser Polo de Giorgio da Zara, onorando cavaleiro et conte da Catharo... II, 642, 61-4, 74, 80*).

Претпостављамо да је Павле био син Георгија Задранина који је, по Дјелчићу, био которски кнез 1373 године, када се Котор, последице цара Уроша, приклонио под власт угарско-хрватског краља Људевита.

7.— Павле Бућов Бућа. Био је кнез два пута, априла 1399 и јула 1420. Судије по једном документу од 22 марта 1399, ако је тачно датиран, Павле Бућа је био кнез и друге половине марта (*nos Paulus de Buchia, rector civitatis Cathari*). Ако је Павлу Задранину истекао рок службе прије свршетка марта, онда је Бућа могао бити изабран за кнеза за неколико дана марта и за април. У априлу се помиње као кнез у више докумената, на латинском „ректор“, на италијанском „конте“. У једном од тих докумената ради се о спору између Фрања Буће и његовог наполичара (*polonicho*) Брајка Андрића. Кнез Повле Бућа, судије и Мало вијеће обавезали су се: да ће платити Маргу Трифунову (Пасквали) и Павлу Бући (кнезу) 35 перпера за подмиру остатка трошкова изасланства у Босну. Синовима Илије Лекје дали су једну дионицу земље у Грбљу, за учињене услуге Општини (II, 85, 84-92; 658, 654).

У сачуваним списима за шест посљедњих година XIV вијека Павле Бућа помиње се врло често, као најугледнији личност Котора. Био је члан Малог вијећа. Судија је 1396-7, а иза тога аудитор. Јануара 1397, Павле Бућов Бућа и Лауренције пок. Ивана Трифунова Бућа, као патрони и „наследници“ цркве св. Николе у граду, дали су Пирку Мислешу једну црквену кућу у закуп завазда, за 8 перпера годишњег дохотка. Био је и настојник земљишних добара Општине са Николом Пасером. По одобрењу Управе Малог вијећа дали су Зану Јунијеву Сивоне у закуп завазда једно општинско земљиште на Крепису, изнад земљишта Милоша Мишура. У то вријеме Павле је био пуномоћ-

ник Никше Влодова Баске, а у априлу 1400 арбитар у спору Калођурђа Веришића и Трипка Занкинова (II, 271, 285, 440-95; 405, 516, 560; 106,201).

Више пута се помиње са својом браћом, Трифуном, Окатом и Орсатом. Јануара 1397, Павле је уговорио са дрводељцем Срданом, званим Скунца, да му изради сву дрвенарију и изврши радове на сазиданој кући поред куће брата му Трифуна. Послије тога дао је Срдану комад земље на Мулу, поред свога имања и имања манастира св. Фрања, које је раније припадало Матији Јакоњи (II, 386-8, 510).

Помињу се и његова дуговања. Марта 1396 обавезао се подмирити Општини 80 перпера, као остатак за продату сѐ у вријеме кнеза Гима Гиманои. С братом Трифуном заложии је Марину Нала Сергија земљу у предјелу цркве св. Стефана у Заливу, која је раније припадала мачару Новаку (оном који се помиње у народном епу). Децембра исте године Павле се обавезао подмирити Трифуна (Петрова) Бућу, протовестијара, којему је остао дужан 49 перпера. Михаилу Пелегрини заложии је за 100 перпера виноград на Мулу, а послије двије године бискупу исти виноград за 100 перпера; Никши Пасери заложии је за 50 перпера своје вино у складишту соли; Марину Вракјену за 100 перпера своје винограде и посјед код цркве св. Ловријенца у Лепетанима (II, 286, 584; 293, 295, 376; 391, 653, 585, 663).

Осим поменутих посједа и ждријеба у Грбљу, помињу се Павлови посједи у Бигови, Ластви, Фашама и Вали код цркве св. Ловријенца (II, 428, 469, 487, 378).

Павле Бућа био је посљедњи кнез независнога Котора, јула 1420. За његове управе Котор је потпао под власт Млетачке Републике, што је Которска општина више пута тражила из бојазни од Турака. Приликом свечане предаје града, 25 јула, заклетву на вјерност Републици у име Општине положили су у катедрали сви чланови Великог и Малог вијећа. У документу је набројено 43 властелина, на првом мјесту кнез и судије. Акт је потписан у катедрали у присуству Павла Буће, кнеза, Марина Бизанти и Драга Лукина Драга, судија, Матија Бизанти и Базилија Маринова Бизанти, аудитора, архиђакона Луке Ратиславова, архипрезвитера Николе Мексе, каноника катедрале, Николе пок. Трифуна Маркова Драга, Николе Павлова Буће и остале властеле. Озваничили су га кнез, судије, чланови Малог вијећа и претставник млетачког дужда (III, 430).

Павле Бућа био је два пута изасланик у Млетке током 1421; први пут с Николом Главати и Михаилом Пелегрином, други пут с Пелегрином. Из два документа из 1432 сазнајемо: да је у прво изасланство био изабран у Великом вијећу 2 фебруара 1421 (IV, 396, 610). Из млетачких извора сазнајемо да се са Пелегрином и Главатим налазио у Млецима још 28 априла (*Листине*, VIII, 89).

У сачуваним списима овог трогодишњег периода (1419—21) Павле се помиње често. Године 1419 био је члан Малог вијећа и аудитор. Јула 1420 јамчио је Симону Георгијеву Рози из Задра за Лампра Болицу, односно за Николу Лампрова, тада босанског таоца код војводе Сандаља, који је од Симона узео двије пече чохе за 115 перпера; а новембра исте године дао је обавезу са Марином Друшком да ће подмирити златара Метика Радманова (III, 232, 305, 408, 464).

Павле Бућов Бућа био је судија 1431-2 године. На тој дужности је умро крајем септембра 1432. Уочи свога одласка у Млетке, Павле је 10 фебруара 1421 написао својеручно тестамент на бамбусовом папиру и запечатио својим прстеном (*inam cedulam bambiscanam suo annullo*). Завјештао је: да се сахрани у манастиру мале браће; да сву имовину наслиједе његови синови, презвитер Никола и Бућо, али да његова жена, Ружа, доживотно ужива приходе; за радове у цркви св. Трипуна 100, прворођеном сину Дапка Малоншића 14, а за душу протовестијара Жора 10 перпера; итд. Препоручио је да његова жена и синови поступе по тестаменту пок. сер Павла Буће (његовог дједа). Помиње породичну капелу св. Николе на Вртовима (Табачина), винограде на Мулу и код св. Ловријенца. За извршиоце опоруке одредио је жену и синове. Тестамент је отворен на Тргу св. Трипуна 30 септембра 1432, пред кнезом и судијама (V, 501).

Стару которску породицу Бућа највише су уздигли и проучили: Никола Петров Бућа, протовестијар цара Душана, његов брат Михаило, дипломата Душанов, и Трифун Михаилов Бућа, по свој прилици њихов брат од стрица, познат као дипломата краља Милутина и Дечанског. То су три најугледнија Которина прве половине XIV вијека, и тројица од најјачих привредника српских земаља. Према которским архивским изворима, Трифун је био судија, оснивач и организатор многих привредних удружења, у које је улагао велике износе новаца, и постао можда најкрупнији трговац олова, бакра, сребра и злата из српских рудника од Новог Брда до Брскова. У которским и дубровачким изворима помињу се његови синови, Павле, Иван и Лука. Павле је имао сина Бућа, оца которског кнеза Павла Буће. (*Monumenta Ragusina*, II, 220, 292; III, 90).

8.— Базилије Налов Сергије-Грубоња. Василије Божов Сергијевић био је кнез два пута; први пут маја 1399 (*Base Nalis Sergii, rector*). Кнез, судије и проширено Мало вијеће рјешавали су 13 маја о уговору склопљеном с Драгом Лукиним Драгом о набавци хране за Општину. Прије кнежевске дужности био је судија 1398-9. Јануара 1399 заложио је за 20 перпера Марку пок. Марга Пасквали, синовцу протовестијара Груба, двије дионице земље у Грбљу (II, 58, 624; 1, 23, 633).

Био је кнез и јуна 1411. То се види из једног изблеђелог документа од јуна 1419, у којему се наводи исправа од 28 јуна 1411, за вријеме кнеза Бакоја Надова (III, 227).

Умро је прије септембра 1419. Био је ожењен Катарином Марина Михаилова Буће. Помиње се њен миразни виноград у Столиву. С њом је имао четири сина и три кћери. Она се помиње као удова септембра 1419, заједно са синовима, Никшом, Томаном и Налом, који су имали до подмире Луку Драга Лукина Драга, свога зета, за уговорени мираз његове жене, Добруле, кћери Катаринине. Обавезали су се: да ће током пет година исплатити Луки 1000 перпера на име мираза, а његовом оцу током седам година 450 перпера за Добрилину одјећу. Дали су три комада земље у Доброти за 305 перпера и 150 квинква вина. Послије годину дана, Лука је с пристанком оца примио од њих посјед у Кавчу на име 1000 перпера мираза. Друга Базилијева кћи Николета, постала је монахиња. Томан је јуна 1420 дао опатици манастира св. Кларе, Лењуши Мекса, монашки мираз за своју сестру: 3 постављења сребрна појаса, 2 пара сребрних наушница „на словенски начин“, капу и сребрну шољу, у вриједности 56 перпера, односно 50 перпера за „мираз“ манастиру, а 6 перпера за молитвеник Николети. Тих дана, Томан је примио од Лауренција пок. Михаила Буће два снажна коња, вриједности 20 перпера. Никша је водио парницу 1431 с братом Налом и мајком око дијела покојног брата Марина, чију су очевину били раније подијелили. Ту се помиње њихова сестра Славуша (II, 618; III, 275-82, 468, 409, 391, 491; IV, 163, 651).

У документу од 20 октобра 1431 Никша пок. Бакоја Налова уводи се као Грубоња (de Grubogna). Према томе, породица Сергије из XIII и XIV вијека припада породици Грубоњи, које је презиме преовладало у XV вијеку, било за цијелу породицу или један њен огранак.

9. — Базилије Абрахе. Кнез је јула 1399 (Basilie Abrahe, rector). Посљедњег дана у мјесецу расправљао је спор између Лампра Болице и трговца Георгија Николића. Судија је био 1395-6 и 1399—1400, аудитор 1397 (II, 113, 252, 271, 483).

Помињу се његови виноградни у Тивту, и његов дужник Брајко из Требиња, которски крчмар, који је код њега купио вино. Базилијева жена, Линуша, кћи Петра Ганзуле, умрла је децембра 1399. Завјештала је: да се сахрани у манастиру св. Фрања, код своје мајке; виноград на Прчању, земљу у Доброти и кућу на Шурању своме мужу; 60 перпера за набавку два путира, за манастир мале браће и цркву св. Марије на ријечи; 40 перпера за мисал цркви св. Трипуна; кућној помоћници Станислави 5, свом сину Ивану 50 перпера; итд. Иван се помиње 1420, кад је од Симика Брајанова узео 300 перпера на добит по пола (II, 460, 199, III, 408).

Базилијев предак Матеј Матијев Абрахе истиче се тридесетих година XIV вијека као трговац великих количина сребра из српских рудника, заједно са Михаилом Бућом и Михом Спичом (Спичанином?), чије је гроб у манастиру св. Фрања откопан 1956.

10.— Влахо Голија. Био је кнез августа 1399 (Blasius Golia, rector). Крајем мјесеца расправљао је са судијама једно питање присутног Анђела Латорате из Барлете. Из преписа једног документа сазнајемо да је био аудитор 1371. Прије него је изабран за кнеза био је аудитор 1397-8, а затим адвокат. Јануара 1396 помиње се као војни заповједник и као члан Малог вијећа. Током 1396-9 често се јавља као прокуратор манастира мале браће, заједно с Дамјаном и Николом Болицом. Са гвардијаном Петром Гиздом, они су октобра 1396 примили од Трифуна (Петрова) Буће, протовестијара, за манастир једну земљу у Думидрани и тршће у Брстину, између винограда Марка Драга, земље Ивана Петра Николина Буће, протовестијара, и винограда Марга Трифунова Пасквали, брата Душанова протовестијара Груба. Тада се помиње и његова кућа на Шурању, уз кућу Марка Маргова Пасквали, и његов виноград на Мулу (II, 114-20, 130, 322, 481-91, 120, 271; 371-551; 362, 391).

Голија је дао Лампру Болици 1398 године свој ограђени виноград у Костањизи, а Лампро је уступио Трифуну Маринову Бући своја права на ту „ограду“ (ogradam) за 50 перпера (II, 606, 610).

За владавине Дечанског и Душана истиче се Марин Голија. Био је судија 1326-7 и 1332-3. Октобра 1329 изабран је за ратног војног заповједника Котора и околине, заједно са Паскалом Мартоловим, оцем Груба протовестијара. Тада се помиње и Стојан Голија (књ. I — штампана).

11.— Матеј Палмов Базили. Био је кнез октобра 1399. (Matheu Palme Basilii). У документу од 11 октобра те године не помињу се кнез и судије, него се каже да дотично питање рјешавају Управа и Мало вијеће (Regnum et Consilium). Матеј је био судија 1397-8. Средином новембра 1398, млетачки трговац Инђенерио примио је од њега и Марина Лукина, општинских службеника Коморе соли, 66 перпера и 6 гроша, као остатак подмире дуга војводе Сандаља од 208 дуката и 60 перпера (II, 130-8, 440, 511, 604).

Матеј је био кнез (comes) и октобра 1419. Кнез, судије и Велико вијеће, окупљено у великој сали кнежева двора, одредили су 12 октобра Ивана Маринова Премуту да се постара за набавку жита и хране за Општину (III, 267).

Током 1419-20 године сусрећемо се с њиме неколико пута. Од Андрије и Драга Николина Болице купио је посјед у Мрчевцу за 96 перпера; био је извршилац опорукe Брате удове Трифуна Јаковова Бисте. Тих година помиње се његов посадник Радан и његов ранији слуга Ратко Богдашић (III, 314, 358, 418; 274, 296, 447).

Породица Базили (Васиљевић) истиче се још у доба краља Милутина и Дечанског. Базилије Базили био је посланик краља Милутина у Млетке 1318, а Иван Лукин Базили („Жун Башлевик“) био је которски изасланик к цару Душану 1351.

12.— **Марин Лукин Драго**. Кнез је Котора новембра 1399 (*Marinus Dragonis, rector*). Крајем мјесеца расправљао је са судијама парницу Јелуше удове Груба Пиме. У то вријеме помиње се његов слуга Радослав. У документу од 3 јула 1398 помиње се Марин као син присутног Луке Драга, за разлику од Марина Лукина Сисоја (II, 158, 174, 594, 564).

Породица Драго је врло угледна и стара. Орбини помиње Марина Драга као заповједника Которана у борби Дубровчана против кнеза Мирослава 1184 године.

13.— **Марин Михаилов Мекса**. У више докумената од 3-20 јануара 1400 помиње се као кнез (*Marinus Mescha, rector*). Белчић га наводи као кнеза у априлу, а Синдик јуна те године. Био је судија 1395-6. Октобра 1396 заложиио је Марку Драгу двије њиве у Јбутој (*Luta*), једну преко ријеке испод цркве св. Борђа, звану Проданица, а другу од стране Котора, Ограду, са смоквама, обје за 30 перпера (II, 99, 179-97, 262-6, 271, 368).

Његова жена, Паула, кћи Марина Буће, помиње се новембра 1398 као и њена очевина у Левањи. Отац Маринов, Михаило, помиње се 1361 и 1379 у дубровачким изворима као грађанин Котора а становник Дубровника (*Monumenta Ragusina*, III, 90; IV, 223). Марин је свакако унук Марина Мексе, који се у доба владавине Дечанског и Душана често помиње као судија, аудитор или адвокат (II, 610 I, I—2).

14.— **Иван Маринов Бисте-Премут**. Кнез је фебруара 1400 (*Zivchus de Biste, rector*). Постоје двије одлуке које је донио са судијама, од 8 и 9 фебруара (II, 203, 566).

Оженио се 1398 године кћером Ивана Петра Николина Буће, Маргаритом, која му је донијела у мираз 1000 перпера и богату властелинску одјећу: скерлет, свилу, велур, чоху, све проткано и украшено сребром и златом, зимске огртаче постављене крзном; од драгоцјеног накита: 4 пара наушница и прстен од чистог злата. — Августа 1419, кнез и судије одредили су за набавку жита и хране за Општину „сер Ивана пок. сер Марина Премут“ . У другој половини 1420 аудитор је Иван пок. Марина Премут, а 1431-2 помиње се као судија „Иван пок. Марина Бисте Премут“. Из овога се јасно види да је Иван Бисте и Иван Премут иста особа (II, 511; III, 267, 461; IV, 130, 143-9, 277, 320).

Иванов отац, Марин Бисте — Премут, био је судија 1395-6; на једном мјесту наводи се као Бисте, на другом као Премут. Тих година био је и прокуратор манастира св. Кларе. Из преписа једног документа од 1 маја 1371, унесеног у књигу на тражење Марина Премут, види се да му је Сава Бутров био дужан 121 перпер, а из преписа документа од 20 септембра 1373 да је Прибоје Бакојев примио од Марина Премут 600 перпера на добит (II, 289, 293, 389, 322).

У првој години сачуваних списа, 1326, помиње се Трифун Бисте Премут, а годину доцније удова Трифуна Премут, Рада, и њени синови, Марин и Бисте Премут. Бисте Премут (и Бише

Промути) трговао је с Дубровчанима, Задранима и Млечанима. Имао је имање у Брскову. По налогу краља Душана имао је 1333 да испоручи за Србију неке ратне справе. Грубе Бистетић изасланик је к цару Душану 1351 (I, 87, 181, 288).

15. — М а р к о Д р а г о (млађи). Кнез је марта 1400 (Marchus Dragonis, rector); у априлу је већ изабран за судију; аудитор је био 1395; годину доцније главни војни заповједник (II, 205, 218, 371, 268, 610).

Марко је био заповједник општинске соли, коју је Котор добијао са својих солана код Превлаке. Марта 1396 добио је за Општину 350 перпера од Михаила Трифунова Буће; исте године примио је 1021 перпер од Михаилова сина Трифуна, продаваоца општинске соли. У септембру је узео од Општине 1000 модија соли, и примио од Марга Трифунова Пасквали 50 перпера од трошарине на со. Исте године склопио је уговор с деветорицом Црногораца да му до Лима пребаце 33 товара соли, а отуда донесу у Котор 50 товара жита, ако их у томе не спријече људи Вука Бранковића. Околина Бијелога Поља, плодна пшеницом, припадала је тада државици Вука Бранковића; пут је водио преко Брскова. Почетком марта 1399 Марко је позајмио Општини 615 перпера да добије 925 модија соли, по 60 дуката 100 модија; а средином марта, са Марином Лукиним (Драгом или Сисојем?) 200 перпера за 300 модија соли, рачунајући 100 модија по 70 дуката. Тада је купио од Општине двије дионице земље у Грбљу, у ждријебу Паска Кокул (Болице — Кокољића?), које су биле Никше Гизде. У његовој кући на Тргу св. Трипуна било је велико складиште соли (II, 292, 316, 576, 586; 340; 649-50, 642; 438).

Марко је био бродовласник. Званични снабдјевачи Општине уговорили су 8 октобра 1398 с њим: да његов брод марселијана доведе 400 врећа жита за 120 перпера. Тих година помињу се и неки његови дужници: Марин Премути, Милоје Палташић и двојица сељака из Стрпа, Живоје Чивитовић и Стојан Милановић. Децембра 1396 удао је своју кућну помоћницу Станиславу за которског становника Радича, и дао јој у мираз: 30 перпера, 4 пара сребрних наушница и тунику од сметета. Марко Драго је био врло угледан и богат, познат у Србији. Код њега је, фебруара 1399, похранила 183 фунте сребра Мара Вука Бранковића са синовима* (II, 589, 440, 482, 489, 373; 640).

Крајем XIV вијека помиње се још један Марко Драго, али покојни. Два Драга (Драгоја) Драга, синови Марка — старијег и Марка — млађег, истичу се у јавном животу 20-30-тих година XV вијека. Которски кнез Марко — млађи није доживио 1419 годину. Нијесмо могли утврдити: којему је Марку Драгу, старијем или млађем, био дјед Марко Балдвинов Драго, судија 1329-30, пријатељ Вите Трифунова, неимара Дечана. У његово вријеме помиње се Драго Базилија Маркова Драго и Фрањо Марков Дра-

*) О томе у *Историским записима* за 1954.

го. Недостатак списка од 1338-94 онемогућава сигурно утврђивање родослова. Породица Драго врло се размножила; њене гране густо су испреплетане именима Драго и Марко. У которским споменицима јавља се и Тома Павла Томина, за којег се каже да је из породице Драго, познат као посланик Дечанског ка Дубровчанима и као његов набављач заштитног оружја.

16.— **Марин Паков Пасквали**. Двапут је био кнез Котора; први пут априла 1400 (*ser Marinus de Pachō, rector*). Има више његових одлука са судијама. Од кнеза и судија тражили су прокуратори цркве св. Трипуна озваничење легата Ивана Петра Николина Буће завјештаног Славуши кћери Дапка Бизанти и жене му Маруше; а Лампро Болица тражи да Михаило Лукарић из Дубровника мора, по прописима Статута, платити царину на робу у которској луци. Посљедњих година XIV вијека Марин Паков Пасквали (*ego Marinus Pachi Pasqualis*) био је аудитор (II, 209, 216-17, 213, 246, 128, 526).

Ђелчић и Синдик наводе да је Марин „Пако“ био кнез 1419 (без ознаке мјесеца), ваљда на основу података из Которског статута, док за април 1400 нијесу имали података. Марин Паков видно се истиче током 1419-21. Изабран је за годишњег судију 23 априла 1420. У једном документу уведен је као син пок. Пасквала Пасквали, а на другом као син Пака Пасквали. Јуна 1419 био је један од бранилаца миразне имовине Франуше Радослава Братешића; октобра је остао дужан Матију Бизанти 22 перпера за чоху. Био је члан патроната цркве св. Ивана и Марка код Портеле, заједно са по неколико чланова из породице Пасквали и Болица, који су, јула 1420, опуномоћили синове Јакова Пасквали да их заступају код бискупа по питању цркве (III, 383, 392, . . . 455; 233, 419, 437, 425).

Марин Паков држао је дадиљу Грлицу, која је раније била у кући Николе Маринова Буће. Удала се 1420 за Миона Маројевића из Већег Брда, и донијела му у мираз: 50 перпера, 4 пара сребрних наушница, 2 свилене тунике у боји и 2 нове гварнеле. За њену миразну имовину важиле су одредбе Статута. Грубо Марина Пакова помиње се међу властелом у заклетви на вјерност Млетачкој Републици; помиње се и у Статуту (III, 441, 421, 430).

Марин Паков је потомак Пасквала Мартолова, који је 1327 године био главни ратни заповједник, 1331-2 судија. Паскал је имао три сина, Трифуна, свештеника Сергија и Груба, за којег смо утврдили да је то онај »Грубо Которанин«, што га папа помиње у свом писму као протовестијара цара Душана (Истор. записи, 1954). Њихов четврти брат био је свакако Марго, отац Марка који се једино и редовно јавља као синовац протовестијара Груба, током посљедњих година XIV вијека. По томе Грубу добио је име син Марина Пакова. Пако је био унук Пасквала Мартолова, али не знамо чији је био син од четворице поменути браће, можда Груба протовестијара.

17. — Михаило Николин Пелегринина. Био је кнез два пута; први пут новембра 1400 (Michael Pelegrina, rector). Петог новембра расправљао је са судијама парницу Трифуна Маринова Буће. Неколико година раније био је аудитор и судија, кад се обично уводи и име његова оца. Јануара 1397 заложо је Марину Вракјену свој виноград у Кавчу за 300 перпера. Двије године доцније био је прокуратор манастира св. Кларе (II, 218-43, 285, 372, 390, 461, 666).

Други пут је био кнез јуна 1419. На избледјелом документу од 13 јуна једва се може прочитати његово име као кнеза. Био је аудитор 1420, истовремено прокуратор манастира св. Фрања. Годину доцније купио је од Михаила Трифуна Андјелова Сцити виноград у Ластви. Два пута је биран за изасланика у Млетке 1421. Од 1432-7 помиње се као судија и као тунор катедрале. Умро је 1448. Вјероватно је унук Михаила Базилијева Пелегрине, који се помиње у сачуваним списима из 1326 године (III, 232, 455, 467, 528; IV, 396, 16, 604, 23).

18. — Георгије Цедулин. Белчић наводи само његово име; Синдик зна његово презиме и да је из Задра (Georgius Cedulinis de Jadra). Оба писца знају да је био кнез 1417. Судско-нотарски списи од 1401-17 нијесу сачувани, зато о њему нема података. На основу млетачких извора може се закључити да је био которски кнез двије године, од априла 1415 до априла 1417 (биран годишње). Млетачка влада одобрила је, 15 јануара 1415, Георгију Цадулину из Задра (de Zadulini) да може примити попуњено мјесто кнеза у Котору; а 9 фебруара одобрила му је да може собом повести у Котор једног од својих синова који су се тада налазили у Млецима (Monum. Slavorum, Listine, VII, 194-5).

19. — Марин Базилијев Бизанти. Синдик наводи да је Марин Бизанти био кнез марта 1420. Са потпуно избледјелих страница III судско-нотарске књиге које обухватају тај мјесец не може се извући ниједан податак о њему као кнезу. Помиње се 1397 као вјеровник ковача Стојка Толановића. Јануара 1399, удова Трифуна Маркова Драга, Ригуша, заједно са синовима, склопила је миразни уговор са сер Марином пок. Базилија Бизанти (Besanti), дајући му за жену своју кћер, која му, поред властееоске одјеће, доноси у мираз 90 квадрањола земље у Корвешима. Те године помиње се и његов посадник Стипко Михојевић из Ластве, кројач. Годину доцније био је аудитор. Током 1419-21 био је члан Малог вијећа и судија (II, 482, 636, 663, 630; III, 232, 432).

Један Марин Бизанти био је »гласовити поморски капетан«. Истакао се у поморским биткама с Турцима у доба Косовске битке. Сматрамо да је то Марин Базилијев, которски кнез. Као поморски ратник оженио се подоцкан (1399), у четрдесетим годинама, можда по други пут. Његов син, Базилије, држао се поморске традиције своје куће. Тридестих година био је главни

заповједник (*suprakomes*) ратне галије которске. Био је судија и члан Малог вијећа (IV, 30, 165). Породица Бизанти је једна од најстаријих у Котору и с највећом поморском традицијом током неколико вјекова. Орбини помиње Георгија Бизанти као заповједника 1184.

20. — Драго Марков Драго (млађи). Кнез је априла 1420 (*Dragoe filius quondam Marci Dragonis Junior, comes*). На сједници од 29 априла, кнез, судије и Мало (Тајно) вијеће одлучили су: да се Луки Паутинову исплати 54 дуката за двије пече чохе које је Општина дала Балши на име трибута (*dati domino Balse pro suo tributo*). Био је судија 30-тих година и адвокат Марина Сцити у спору са старатељима Хоспитала св. Крижа (III, 383; IV, 9, 495, 500, 534).

У ово вријеме био је још један Драго Марков Драго, чији је отац био покојни прије него је Марко — млађи постао кнез (1400). Послије смрти Марка — млађег, Драго Марка — старијег уводи се често под надимком »Дугачки« (*dictus Longus*). Јула 1421 помињу се оба Драга Маркова (*Dragoe quondam ser Marci Dragonis Antiquior et Dragoe quondam ser Marci Dragonis Junior*). Један Марко пок. Марка Драга и Драго пок. Луке Драго старатељи су сина Луке (Драга Лукина) Драга. Године 1431 помиње се Марко (Марколин) Трифуна Маркова Драго — Кјаста. Мислимо да се надимак »Кјаста« односи на породичну грану Марка Драга — старијег (III, 426, 498, 188).

Марко Драго — старији био је изгледа син Базилија Драга, судећи по податку о некој Радослави која је била кућна помоћница Драга пок. Марка Драга, сина Базилијева, удови Остоје пекара, која се преудава 1420 (III, 448).

21. — Никола Петров Главати. Био је кнез маја 1420 (*Nicolaus Glavati, comes*). Крајем мјесеца обавезао се са судијама и Малим вијећем да ће се которском апотекару Пјетру из Кремоне исплатити 155 перпера плате. Никола је аудитор 1395, судија 1396-7, 1399-1400, 1432-3, 1436-7. Више пута је члан Малог вијећа. Августа 1396 заложиио је которском нотару Јакобу (Угоднику), пуномоћнику которског љекара Пјетра из Болоње, двије здјелице, сребрну и позлаћену, за 32 перпера и 3 гроша. Јула 1420 продао је ковачу Љубиши Милтинову своју кућу на Шурању. Истог мјесеца помиње се као тотор ванбрачних синова пок. Луке Драга, кад је њиховој мајци, Добри, кућној помоћници Луке Драга, исплатио 25 перпера (III, 405; 252-93, 438, 114, 345; III, 423-4, 500).

Никола Петров Главати имао је законитог сина Петра и кћер Катарину, и ванбрачног сина Михаила. Кћер је удао новембра 1420 за Базилија Маринова Бизанти, сина поменутог кнеза. Дао јој је у мираз: 1000 перпера, два пара женског одијела, једно црвено-скерлетно, украшено позлаћеним сребром, постављено крзном, друго украшено исто тако и постављено свилом (?), женску тунику гримизне боје, украшену позлаћеним сребрним плочи-

цама, а другу с позлаћеним сребрним пуцадима, као и још двије друге тунике. . . четири пара златних наушница, тежине 32 асагије; итд. (III, 421, 499, 461).

У доба Душанове владавине истиче се у Котору Никола Маринов Главати и Иван Главати, трговац бакра и олова из српских рудника.



Посљедњи домаћи кнез Котора, по доласку млетачке власти, био је Никола Маринов Бућа, септембра 1420, што се види из преписа једног документа од 28 септембра 1420, унесеног у књигу јула 1431. Тада је кнез са судијама доносио одлуке у име млетачког дужда (V, 208).

Млетачки кнез обавијестио је Которане 19 октобра 1420: да ће которског кнеза бирати Млетачко вијеће за двије године, са годишњом платом од 600 дуката (Listine VIII, 36). То је учињено пошто је први кнез Млечанин био већ у Котору. У которском документу од 21 октобра 1420 стоји да је тог дана био на дужности нови кнез, Млечанин (III, 450).

Из дубровачких извора сазнајемо: да је Марин Михаилов Бућа био 1379 изасланик ка краљу Босне (Monum. Ragusina, IV, 223). У которским изворима помиње се пок. Марин сер Михаила Буће, односно прокуратори његове имовине: Михаило пок. Трифуна Бућа и Иван Петра Николина Бућа. Априла 1400 помињу се синови пок. сер Марина Буће: Трифун, Никола, Михајло и Иван. Истичу се у јавном животу 1419-21. На састанку најугледнијих чланова породице Бућа, гране протовестијара Николе и брата му Михаила, учествовао је 21 априла 1420, испред своје браће, Никола пок. сер Марина Бућа (II, 631; III, 319-20, 378, 610, 618).

Према наведеним подацима, посљедњи домаћи кнез Котора био је унук Михаила Буће, брата протовестијара Николе.

Р. Ковијанић